Emro Science and Education
International open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz

OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 1 No. 1 (2023) · "Axborot oqimlari va intellektual tizimlarning ijtimoiy, iqtisodiy va texnik-texnol... DOI: 10.5281/zenodo.24318486

materiallar to'plami

Elektron adabiyotlarning samarali afzalliklari

Andijon mashinasozlik instituti Axborot texnologiyalari kafedrasi stajyor o'qituvchisi Sultanova Dildora Ilhomjon qizi

Annotatsiya. *Elektron o'quv qo'llanma bu tipik o'quv dasturiga mos keladigan va o'quvchiga o'quv kursi yoki uning bo'limini mustaqil ravishda yoki o'qituvchi yordamida o'zlashtirish imkoniyatini beruvchi dasturiy-uslubiy o'quv majmuasi.*

Kalit so'zlar. *Gipermatn, interaktiv, Netscape Composer, Microsoft FrontPage*

Topic: Effective advantages of electronic literature

Annotation*An electronic study guide is a software-methodical educational complex that corresponds to a typical educational program and allows a student to learn a course or its section independently or with the help of a teacher.*

Key words. *Hypertext, interactive, Netscape Composer, Microsoft FrontPage*

Bugungi kunda elektron o'quv qurollari o'qishni boyitish, uni turli axborot texnologiyalari imkoniyatlari bilan to'ldirish va shu orqali o'quvchilar uchun yanada qiziqarli va jozibador qilish imkonini berishiga hech kim shubha qilmaydi. Taqdim etilgan materialning juda ravshanligi, kurslarning turli qismlarining o'zaro bog'liqligi, murakkabligi va interaktivligi dasturlarni talabalar va o'qituvchilar uchun bebaho yordamchi qiladi. Ko'pgina multimedia funktsiyalari tufayli o'quv jarayoni yanada samarali va qiziqarli bo'ladi.

Elektron ma'lumotnoma - bu o'quv fanini to'liq yoki qisman qamrab oluvchi avtomatlashtirilgan ta'lim uchun mo'ljallangan virtual tizim.

Zamonaviy ta'limning tendentsiyalaridan biri ta'limning barcha bosqichlarida yangi bilimlarni olish uchun kompyuter vositalari va kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish hisoblanadi. Axborot o`qitish vositalaridan foydalanish turli didaktik g`oyalar va o`qitish jarayonini tashkil etish tamoyillarini amalga oshirish uchun yaxshi texnik imkoniyatlar yaratadi, o`qituvchi faoliyatini har tomonlama yangi mazmun bilan to`ldiradi. Biroq, bu o'qituvchi vazifasining bir qismini o'z zimmasiga oladigan kompyuter o'qituvchini o'quv jarayonidan butunlay siqib chiqarishi mumkinligini ko'rsatmaydi. Aksincha, axborot texnologiyalaridan foydalanish o'quv jarayonini kuchaytirish, o'quvchilarning o'rganilayotgan fanga qiziqishini oshirish va o'quv jarayoni samaradorligini oshirishga qaratilgan. Ularning yordami bilan siz o'rganilgan materialni yaxshiroq tushunishga erishishingiz mumkin.

Elektron darslik an'anaviy darsliklarning afzalliklari bilan axborot texnologiyalari xususiyatlarini o'zida mujassam etgan yangi avlod adabiyoti ekanligi

Published: 10.11.2023

Cite this article: Sultanova Dildora Ilhomjon qizi (2023). Elektron adabiyotlarning samarali afzalliklari. Emro Science and Education, 1(1). https://doi.org/10.5281/zenodo.24318486

© 2023 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

umumiy qabul qilingan. Elektron darsliklar – bu o’quv jarayonining didaktik siklining uzluksizligi va to’liqligini ta’minlaydigan, nazariy materiallar bilan ta’minlaydigan, o’quv faoliyati va bilim darajasini boshqarishni, shuni-ngdek, ma'lumot qidirish funktsiyalarini, kompyuter vizualizatsiyasi bilan matematik va simulyatsiya modellarini taklif qiluvchi murakkab o'quv dasturiy ta'minot tizimi, va xizmat interaktiv qayta aloqa ob'ekti sifatida ishlaydi. Shuning uchun elektron darslik yaratish uchun yaxshi darslik olib, uni navigatsiya (gipermatnlar yaratish) va boy illyustrativ materiallar (jumladan, multimedia vositalari) bilan jihozlash va uni kompyuter ekranida ko‘rsatish etarli emas. Elektron darslik tasvir yoki ma'lumotnomaga aylanmasligi kerak, chunki uning vazifasi tubdan farq qiladi. Masofaviy ta’lim tizimining rivojlanishi va ta’lim jarayoniga yangi axborot texnologiyalarining keng ko‘lamda joriy etilishi munosabati bilan elektron o‘qitish vositalarini ishlab chiqish dolzarb vazifaga aylandi. So'nggi yillarda elektron ta'lim vositalari boshqa elektron nashrlar orasida tobora ommalashib bormoqda. Masofaviy ta’limning barcha komponentlarini, jumladan, elektron o‘quv qurollarini zamonaviy kompyuter va telekommunikatsiya uskunalari bilan yaratilgan yagona axborot muhitida tashkil etish maqsadga muvofiq. Ushbu yondashuv bilan sahifalarni qo'lda emas, balki veb-saytning mahalliy nusxasi saqlanishi va kerak bo'lganda yangilanishini ta'minlaydigan maxsus vositalar yordamida yaratish tavsiya etiladi. Aksariyat ta'lim muassasalari o'zgaruvchan yoki avtomatik yangilanadigan tarkibni o'z ichiga olgan veb-saytlarga muhtoj. Bu erda biz oddiy hujjat tartibini qoldiramiz va dasturlashga juda yaqinlashamiz. Bunday veb-saytlarni yaratish eng yaxshi mutaxassislarga topshiriladi. O'quv materiallarini ishlab chiqish uchun Netscape Composer yoki Microsoft FrontPage kabi mavjud bo'lgan ko'plab HTML mualliflik va tahrirlash vositalaridan foydalanish gipermatn va dasturlash ko'nikmalariga oid asosiy bilimlarni talab qiladi. Bundan tashqari, veb-hujjatlarga foydalanuvchi ma'lumotlariga tezkor javob berishga imkon beruvchi interaktiv xususiyatlarni berish uchun muallif Java, JavaScript yoki CGI ilovalari yordamida ishlov beruvchilarni yozish zarurati bilan bog'liq bo'lgan Internet texnologiyalari bo'yicha yanada chuqurroq bilimga ega bo'lishi kerak. Shunday qilib, onlayn masofaviy ta'lim uchun o'quv materiallarini yaratish o'qituvchi-ishlab chiquvchining zamonaviy axborot texnologiyalaridan amaliy foydalanish sohasidagi kompetentsiyasiga juda yuqori talablarni qo'yadi. Elektorn darsliklar rang- barang va va ma’lumotlarga boy bo‘lsa, qiziqarli tarzda talaba tomonidan qabul qilinadi va mazunmi, samarali dars samaradorligi ortadi. Biz bunda nafaqat darsli samaradorligini oshiribgina qolmay talabalarning xotirasida mavzu mushatkam o‘rnashib qolishi uchun ham yordam bergan bo‘lamiz.

Elektron darsliklar yaratishga kompyuterda animatsiyani yaratishda Power Point, GIF, 3D Studio MAX, Adobe Flesh, Maya kabi texnalogiyalaridan foydalanish yaxshi natijalar beradi. Bunday o‘quv qo‘llanmalarning internet bilan integratsiyalashuvini xisobga olgan xolda serverdan mijozga (yoki mijozdan serverga) uzatilayotgan fayllar xajmga xam e’tibor berish kerak. Vektor animatsianing hajmi rasterli rasm va videoroliklarga qaraganda kuchliroq bo‘ladi shuning uchun xam Flash, 3D MAX, Harvard Graphics, Freelanse, Applanse, Hollywcod, Java, javascript,

VRML, Maya, Lightwave/Fotoshop texnalogiyasini ishlashi juda yaxshi natijalar beradi. Umuman elektron darsliklarning test qismi JavaScript, C Builder, Visual basic va shunga o‘xshagan dasturlash tillarida tuzilgan bo‘lsa o‘quvchi javoblarini beadi va javoblariga ko‘ra maslaxat beriladi va to‘g‘ri javoblar bilan tanishiladi. Insitutlarning yangi pedagok texnalogiyalari o‘quv jarayoniga joriy etish bo‘limi tomonidan sifatli va elektron darsliklar yaratish ishlari juda katta ahamiyat kasb etmoqda. Bo‘limda bir nechta dasturchi xodimlar va shu sohaga qiziqgan talabalar ishlamoqda. Bo‘lim dasturchilari va o‘qituvchilari o‘quvchilarni yaratilayotgan elektron dasur ustida o‘zaro fikr almashishgan xolda iloji boricha yangilikka intilmoqda. Ish jarayonida o‘quvchilar o‘zlari xam shu soxaga qiziqishi oshmoqda. Natijada fikrlar majmuasi kengayib sifatli maxsulot tomon intilmoqda. Elektron darsliklar yaratishdan avval ularning dasturiy va texnik ta’minoti haqida o‘ylash kerak. Chunki bu ikki narsa bir biri bilan chanbarcha bog‘langan bo‘ladi. Bazi kompyuterlarning texnik ta’minoti elektron darsliklar yaratish uchun foydalanilgan dasturiy ta’minoti bilan to‘g‘ri kelmasligi yoki to‘g‘ri kelganda ham ko‘p vaqt sarf bo‘lishi mumkin. Hammamizga ma’lumki hozirda oliy ta’lim muassasalaridan tortib maktabgacha ta’li muasassalari raqamlashtirilgan holda ish yuritishib kelmoqda. Maktablarda o‘quv darsliklari davlat tomonidan taqdim etiladi. Oliy ta’limda esa talabalar kutubxonalardan olishlari kerak bo‘ladi, izlagan kitobini olish uchun esa bir qancha vaqt kutish kerak bo‘ladi. Biz bu bilan kutubxonalarda o‘quvchilarning kitob kutishini oldini olgan holda elektron adabiyotlarni yaratishni tobora kengaytirish borishimiz lozim deb o‘ylayman. Talabalar bir vaqtning o‘zida foydalanishadilar. Biz bu maqolada elektron adabiyotlarning samarali tomonlarini yoritishga harakat qildik.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. A.M.Abduvoxidov., B.X Pozilov va boshqalar. Zamonaviy axborot | texnologiyalari. — Toshkent. 2001 yil. 54 bet

A.M.Abduvaxidov, S.A.Novosardova. Sovremenniye informatsionniye texnologiye v ekonomike. - Toshkent. 2001y. 90-bet

2. Masofadan o‘qitish Texnika va Texnologiyasi. Xalqaro Ilmiy - Amaliy Konferentsiya. Ma'ruzalar to‘plami. Toshkent,2002.

126,128,129,130,139 - betlar.

3. Axborot Kommunikatsion Texnologiyalari asosida elektron o‘quv adabiyotlarini yaratish: tajriba, muammo va istiqbollar. Mavzuidagi Respublika Ilmiy — Amaliy Anjumanining Ma'ruzalar to‘plami Toshkent.2004. 27,51,52.63,54,61. betlar

4. V.G.Potemkin. Sistema injenernix i nauchnix raschetov Matlab 5.x: —Tom 1,2. Moskva: «Dialogmifi», 1999. 366,304 bet

5. Artur Kon Sekreti interneta Rostov — na—DonU: «Feniks», 2000g. 317 str

“MEHANIZM VA MASHINALAR NAZARIYASI” FANINI O‘RGANICHDA O‘QUVCHILARNING TASAVVURINI RIVOJLANTIRISH

Ruziev Abdulvahob Abdulkhaevich, t.f.n. dotsent, Andijon mashinasozlik instituti

Annotatsiya

Tasavvur va fikrlashni rivojlantirish orqali “Mexanizmlar va mashinalar nazariyasi” texnik predmetini o'zlashtirishni oshirish masalalari ko'rib chiqilgan. O‘rganilayotgan materiallarni esda saqlash va ijodiy tahlil qilish mezonlari o‘rganildi. Tushunish masalalari- insayd va mantiqiy assotsiatsiyalarni muammolar mohiyatini tushunishga va ramziy fikrlashga ta'siri ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: o'rganish, ta'lim jarayoni, malaka, tasavvur, fikrlash, yodlash, insayt- idrok, mantiqiy assotsiativlik, mexanizmlar, motivatsiya.

“Mexanizmlar va mashinalar nazariyasi” kabi texnik fanlarni o‘rganishda talabalarning turli mexanizmlarning tuzilishi, kinematikasi va dinamikasini aqliy tasavvur qilish qobiliyati katta ahamiyatga ega. Bu ma'lum tasavvur qobiliyatlarini talab qiladi. A.Eynshteynning fikricha, tasavvur bilimdan muhimroqdir. Tasavvur qilish qobiliyati fikrlash qobiliyatiga bog'liq. Fikrlashning o'zi tabiat tomonidan berilgan. Ba'zilarda bu juda ko'p, ba'zilarida esa etarli emas. Ammo bu fikrlash qobiliyatini yaxshilash mumkin emas degani emas. Tafakkurni eslab qolish va bilish qobiliyati bilan aralashtirib yubormaslik kerak. Bu bir oz boshqacha narsalar, garchi birini boshqasidan ajratib bo'lmaydi. Bu ikki tushuncha bir-birini to'ldiradi va ularning ikkalasi ham hayot jarayonida, shu jumladan o'quv jarayonida ham takomillashtirilishi mumkin. Yaxshi fikr yuritish uchun materialni yaxshi bilish kerak, materialni yaxshi bilish uchun esa uni tushunish kerak. Tafakkur jarayoni ijodiy jarayondir, ya'ni insaytda bo'lganligi sababli, uni turli muammolarni hal qilish orqali rivojlantirish mumkin. *Insight* (ingl.) - bu muammolarning mohiyatiga kirib borish, ramziy fikrlash. Insayt har doim ijodkorlik va nostandart fikrlashdir. Aynan fikrlash jarayonida ijobiy va salbiy ko'nikmalar, odatlar, qobiliyatlar, shuningdek, malakalar yaratiladi.

Malaka, pirovardida, egallangan ko'nikma, qobiliyat va odatlar majmuasidir. Jahon amaliyotining zamonaviy ta’lim jarayonida ta’limning talab yo‘nalishida tafakkurni rivojlantirishga katta ahamiyat berilmoqda. Buning uchun o‘quvchilarning mustaqil ishlashi uchun ular murakkablashib borishi bilan ijodiy topshiriqlar berish, o‘quvchilarning psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda o‘quv materiallarini yaratish zarur.

Tasavvur va fikrlash bizga barcha davom etayotgan jarayonlarni, shu jumladan texnik jarayonlarning mohiyatini tushunishga yordam beradi - mashinalar va mexanizmlarning dizayni, ularning harakat turlari, bo'g'inlar o'rtasidagi bog'liqlik, nuqtalar va bo'g'inlarning harakat traektoriyalari, kuchlar ta'sirining oqibatlari, mashinalar bajaradigan ish, quvvati va boshqalarni.

O‘quvchi tushuntirilayotgan materialni tushunmayotganini ko‘rsak, bu biz tushuntirilayotgan materialni yomon taqdim qildik yoki o‘quvchining tasavvuri zaif